

GROTE OF SINT-LAURENSKERK ROTTERDAM

CANTATEDIENST

ZONDAG 21 JANUARI 2024

19:00 UUR

JOHANN SEBASTIAN BACH

ICH STEH MIT EINEM FUß IM GRABE BWV 156

FELIX MENDELSSOHN

ZUM ABENDSEGEN

LIVESTREAM VIA: WWW.LAURENSVOCAAL.NL

Wij gaan staan

Bemoediging Onze hulp in de Naam van de Heer,
Die hemel en aarde gemaakt heeft.

Drempelgebed Heer onze God, vergeef ons al wat wij misdeden,
En laat ons weer in vrede leven, door Christus onze Heer,
Amen.

Lied Psalm 66

1 Gemeente

Psalm 66

LvdK

b: A.C. den Besten/G. Kamphuis
m: 1543/Genève 1551

1. Breek, aar-de, uit in ju-bel-zan-gen,
Gods glo-rie-rij-ke naam ter eer.
Laat van al-om Hem lof ont-van-gen.
Ge-ducht zijn u-we da-den, Heer.
Uw te-gen-stan-ders, diep ge-bo-gen,
aan-vaar-den vein-zend uw be-leid.
Heel d'aar-de moet uw naam ver-ho-gen,
psalm-zin-gen u-we ma-je-steit.

2 Cantorij

Komt, ziet nu de geduchte werken
die God aan mensen heeft gedaan;
Hij stelde aan de waat'ren perken,
droogvoets zijn zij erdoor gegaan.
Laat zich ons hart in Hem verblijden:
God houdt de volken in het oog.
Zijn rijk is over alle tijden.
Gij trotsen, draagt het hart niet hoog.

3 Allen

Doe onze God uw loflied horen,
gij volken, zingt alom op aard,
looft Hem door wie wij zijn herboren,
die ons voor wank'len heeft bewaard.
Gij toetst ons, Gij beproeft ons leven,
zoals men erts tot zilver smelt.
Gij die ons, aan het vuur ontheven,
gelouterd voor uw ogen stelt.

Wij gaan zitten

Gebed

Schriftlezing Mattheus 8, vers 1-13

1 Hij daalde de berg af en grote mensenmassa's volgden Hem. 2 Er kwam iemand naar Hem toe die door een huidziekte onrein was. Hij wierp zich voor Hem neer en zei: 'Heer, als U wilt, kunt U mij rein maken.' 3 Jezus strekte zijn hand uit, raakte hem aan en zei: 'Ik wil het, word rein.' En meteen was hij van zijn ziekte gereinigd. 4 Jezus zei tegen hem: 'Denk erom dat u er met niemand over praat, maar ga u aan de priester laten zien en breng als getuigenis voor de mensen het offer dat Mozes heeft voorgeschreven.' 5 Toen Hij Kafarnaüm binnenging, kwam er een centurio naar Hem toe die Hem om hulp smeekte. 6 'Heer,' zei hij, 'mijn knecht ligt thuis verlamd op bed en lijdt hevige pijn.' 7 Jezus antwoordde hem: 'Ik zal meegaan en hem genezen.' 8 Daarop zei de centurio: 'Heer, ik ben het niet waard dat U onder mijn dak komt. Spreek slechts een enkel woord en mijn knecht zal genezen. 9 Ook ik ben iemand die onder andermans gezag staat en zelf weer soldaten onder zich heeft, en als ik tegen een soldaat zeg: "Ga!", dan gaat hij, en tegen een andere: "Kom!", dan komt hij, en als ik tegen mijn slaaf zeg: "Doe dit!", dan doet hij het.' 10 Toen Jezus dit hoorde, verbaasde Hij zich en Hij zei tegen degenen die Hem volgden: 'Ik verzeker jullie: bij niemand in Israël heb Ik zo'n groot geloof gevonden. 11 Ik zeg jullie dat velen uit het oosten en uit het westen zullen komen en met Abraham, Isaak en Jakob zullen aanliggen bij het feestmaal in het koninkrijk van de hemel, 12 maar de erfgenamen van het koninkrijk zullen worden verbannen naar de uiterste duisternis; daar zullen zij jammeren en knarsetanden.' 13 Tegen de centurio zei Jezus: 'Ga naar huis. Zoals u het geloofd hebt, zo zal het gebeuren.' Op hetzelfde moment genas zijn knecht.

Vertaling: Nieuwe Bijbelvertaling 2021

Overdenking

Inzameling der gaven

De opbrengst van deze rondgang is bestemd voor diaconie en kerkrentmeesters. In de collecte bij de uitgang wordt uw speciale gift gevraagd voor de aan deze Cantatedienst verbonden kosten (zie pagina 8 van deze liturgie voor meer informatie).

Orgelspel

Lied

Lied 534 Nieuw Liedboek

Bewerking Hayo Boerema

1 Gemeente

Hij die de blinden weer liet zien,
hun ogen kleur liet onder vinden
is zelf het licht dat ruimte geeft:
ons levenslicht, de Zoon van God.

2 Cantorij

Hij die de lammen lopen liet
hun dode krachten deed ontvlammen
is zelf de weg tot waar geluk:
ons levenspad, de Zoon van God.

3 Gemeente

Hij die de armen voedsel gaf
met overdaad hen kwam verwarmen
is zelf het brood dat honger stilt:
ons levensbrood, de Zoon van God.

4 Allen

Hij die de doven horen deed
hun eigen oren deed geloven
is zelf het woord dat waarheid spreekt:
het levend woord, de Zoon van God.

1. Sinfonia**2. Koraal Sopraan en Aria Tenor**

Ich steh mit einem Fuß im Grabe,
Machs mit mir, Gott, nach deiner Güt,
Bald fällt der kranke Leib hinein,
Hilf mir in meinen Leiden,
Komm, lieber Gott, wenn dirs gefällt,
Was ich dich bitt, versag mir nicht.
Ich habe schon mein Haus bestellt,
Wenn sich mein Seel soll scheiden,
So nimm sie, Herr, in deine Händ.
Nur lass mein Ende selig sein!
Ist alles gut, wenn gut das End.

3. Recitatief Bas

Mein Angst und Not,
Mein Leben und mein Tod
Steht, liebster Gott, in deinen Händen;
So wirst du auch auf mich
Dein gnädig Auge wenden.
Willst du mich meiner Sünden wegen
Ins Krankenbette legen,
Mein Gott, so bitt ich dich,
Lass deine Güte größer sein als die Gerechtigkeit;
Doch hast du mich darzu versehn,
Dass mich mein Leiden soll verzehren,
Ich bin bereit,
Dein Wille soll an mir geschehn,
Verschone nicht und fahre fort,
Lass meine Not nicht lange währen;
Je länger hier, je später dort.

4. Aria Alt

Herr, was du willst, soll mir gefallen,
Weil doch dein Rat am besten gilt.
In der Freude,
In dem Leide,
Im Sterben, in Bitten und Flehn
Lass mir allemal geschehn,
Herr, wie du willst.

5. Recitatieaf Bas

Und willst du, dass ich nicht soll kranken,
So werd ich dir von Herzen danken;
Doch aber gib mir auch dabei,
Dass auch in meinem frischen Leibe
Die Seele sonder Krankheit sei
Und allezeit gesund verbleibe.
Nimm sie durch Geist und Wort in acht,
Denn dieses ist mein Heil,
Und wenn mir Leib und Seel verschmacht,
So bist du, Gott, mein Trost und meines Herzens Teil!

6. Koraal

**Herr, wie du willst, so schicks mit mir
Im Leben und im Sterben;
Allein zu dir steht mein Begier,
Herr, lass mich nicht verderben!
Erhalt mich nur in deiner Huld,
Sonst wie du willst, gib mir Geduld,
Dein Will, der ist der beste.**

Gebed

Stil gebed

Onze Vader

Cantorij

Zum Abendsegen

F. Mendelssohn (1809-1847)

Herr, sei gnädig unserm Fleh'n,
und erfülle uns mit deinem Geist.
Herr, sei gnädig unserm Fleh'n,
und schreib in unser Herz dein Gebot.
Herr, erhör uns und schreib in unser Herz
dein heilig Gebot.
Herr, erhör uns!

Wij gaan staan

Zending en zegen

aan deze dienst werkten mee

Wies de Greef *alt*
Adrian Fernandes *tenor*
Johan Vermeer *bas*
Laurensantorij
Laurensorkest
Hayo Boerema *orgel*
Wiecher Mandemaker *dirigent*
Ds. Harold Schorren *voorganger*

volgende cantatedienst

zondag 18 februari 2024, 19:00 uur

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
Jesus nahm zu sich die Zwölfe BWV 22
William Byrd (1543-1623)
Miserere mei

Martha Bosch *sopraan*
Annette Vermeulen *alt*
Adrian Fernandes *tenor*
Pieter Hendriks *bas*
Laurensantorij
Laurensorkest
Hayo Boerema *orgel*
Wiecher Mandemaker *dirigent*
Ds. Harold Schorren *voorganger*

volgende evensong

zondag 4 februari 2024, 19:00 uur

Canto Chiaroscuro
Hayo Boerema *orgel*
Guido Groenland *dirigent*
Ds. Joas van der Schoot *voorganger*

belangrijke mededeling

Laurens Vocaal is voor de organisatie van de cantatediensten afhankelijk van particuliere giften en subsidies van diverse instanties, zoals het Fonds Podiumkunsten. Wij vragen voor deze cantatedienst uw vrijwillige gift aan de uitgang. Een cantatedienst kost gemiddeld € 6000.

Om uit de kosten te komen is een bijdrage van gemiddeld **€ 15** per bezoeker nodig! Wilt u uw gift voor deze cantatedienst liever overmaken? Dat kan op Iban nummer NL93 ABNA 0640755666, t.n.v. Stichting Laurens Vocaal te Rotterdam.

U kunt nu ook direct geven via Tikkie. Zo werkt het: Open de camera-app van uw mobiel (of gebruik uw Tikkie-app of QR-scanner). Richt uw camera op onderstaande QR-code. De code wordt automatisch gescand.

De Stichting Laurens Vocaal Rotterdam is een culturele ANBI.

Alvast bedankt voor uw royale bijdrage!

Toelichting

J.S. Bach – Ich steh mit einem Fuß in Grabe BWV 156

Bespreking

Pas nadat Bach in zijn eerste vier Leipziger jaren vrijwel drie cantatejaargangen had voltooid, schreef hij zijn eerste cantates op teksten van de postbeambte Christian Friedrich Henrici, die wij kennen als tekstdichter Picander van de Matthäus-Passion en het Weihnachts-Oratorium. Deze publiceerde zelf in 1728 een jaargang cantateteksten, bedoeld voor toonzetting door de unvergleichliche Herr Capell-Meister Bach, maar wij kennen slechts acht cantates van Bach op deze teksten (waaronder BWV 156), zodat betwijfeld moet worden of Bach ooit een complete Picander-jaargang heeft gecomponeerd.

BWV 156 behoort tot de circa vijftig 'solocantates' (globaal te vinden in de BWV-tientallen 50, 80, 150 en 160), waarin het vierstemmige koor slechts een slotkoraal zingt, en soms zelfs dat niet. Zij is bestemd voor de derde zondag na Epifanie (Driekoningen) en werd waarschijnlijk voor het eerst uitgevoerd op 23 januari 1729. In de evangelielezing voor deze dag, Matteüs 8: 1-13, vraagt een 'melaatse', een leprapatiënt, Jezus om genezing, doch slechts 'indien u dat wilt'. Deze van een sterk geloof getuigende woorden vormden de basis van Bachs vroegere cantates voor deze zondag: Herr, wie du willst (BWV 73, 1724), Was mein Gott will (BWV 111, 1725) en Alles nur nach Gottes Willen (BWV 72, 1726) en ook voor BWV 156, al blijkt dat niet uit de titel; deze - of gelijksoortige - woorden openen en besluiten wel de belangrijke aria (4) en het slotkoraal (6).

1. Sinfonia

In plaats van met een openingskoor begint de korte Cantate 156 met een instrumentale Sinfonia (1) waarvan u de fraaie hobomelodie zou kunnen herkennen als het langzame middendeel van het clavecimbelconcert in f-klein (BWV 1056); beide stukken zijn bewerkingen van een verloren gegaan Köthener hoboconcert; alleen vraagt Bach hier nog geen pizzicato van de strijkers, hoewel deze doodsklokken-symbolen er zeker hadden gepast.

2. Aria (Sopraan, Tenor)

De krasse titeltekst Ich steh mit einem Fuß im Grabe klinkt uit de mond van de tenor (2), die zich vereenzelvigd met de zieke uit de evangelielezing. Hij lijkt stevig te staan, op een lang aangehouden noot, een motief dat direct al door de unisono begeleidende strijkers werd gespeeld, Ich steh, maar onderwijl zakt de (harmonische) grond onder zijn voeten weg in een syncopisch schuivende beweging van de continuobas en het ritme ondermijnt elk tijdsbesef: waar is de maat, waar de tel? Maar de zich beklagende tenor is voortdurend in dialoog met zijn betere ik, de standvastige Seele (sopraan), die de aria doorsnijdt met uitingen van godsvertrouwen: een koraalvers van de voormalig Thomascantor Johann Hermann Schein (1628). Het stuk wordt evenwel geen koraalbewerking maar blijft een aria: de tenor gaat steeds voorop, hij bepaalt de structuur en vooral de sfeer waaraan de sopraan zich optimistisch onttrekt.

3. Recitatief (Bas)

Twee secco-recitatieven (3) en (5) voor de bas omlijsten alt-aria (4). Ze vormen eigenlijk één geheel: de bas aanvaardt zijn lot, Ich bin bereit, in ziekte (3) en gezondheid (5). In de arioso conclusie van (3) onderstreept de continuo-bas het verhoopte snelle sterven met stijgende lijnen.

4. Aria (Alt)

De alt paraphraseert in aria (4) de tekst van het koraal uit (2). Met de twee begeleidende stemmen, hobo en unisono spelende hoge strijkers, weeft hij een hecht driestemmig contrapuntisch netwerk op een aansprekend opgewekt thema, waaraan de begeleidende continuo slechts nu en dan lijkt deel te nemen. De zonnige sfeer betreft tweemaal even wanneer Leiden en Sterben ter sprake komen. Ook woorden als Freude, Bitten en Flehen worden beeldend neergezet.

5. Recitatief (Bas)

De bas neemt zich in (5) voor ook mit frischem Leibe God als trooster te aanvaarden.

6. Koraal

Namens de gelovigen bevestigt het eenvoudig vierstemmig geharmoniseerde slotkoraal (6) het centrale thema Dein Wille gescheh' met de woorden van een lied van Kaspar Bienemann (1582) op een oude, ook wel voor Aus tiefer Not gebruikte melodie van Wolfgang Dachstein (1525).

Eduard van Hengel

